

Kako naj se učitelj v svojem poklici nadalje izobražuje?

(Fr. Gaberšek.)

(Dalje in konec.)

K nadaljnemu izobraževanju po izkušnji spada tudi obiskovanje drugih šol in opazovanje tovarišev v njihovem delovanju, tako imenovano hospitovanje. Tega naj nikdo ne zamudi, če se mu ponuja prilika. Tu pa tam vpeljalo se je tako hospitovanje celó za cele okraje, kar je tem važneje, ker je potem vsak učitelj primoran na leto nekaj šol obiskati. Želeti bi bilo, da bi se ta navada če dalje bolj razširila in tudi od šolskih oblastev večjo pozornost na-se obrnila. Taki pohodi tujih šol morejo vsekako le koristiti; neopravičeno je mnenje, kot da bi se od koga drugega ničesar ne naučili; če že drugega ne, pridobimo vsaj to, kako se ne sme poučevati. Tako hospitovanje pa bode posebno potem veliko koristilo, če bode moral vsak hospitant pismeno spomenico napraviti o tem, kar je slišal in kako se je učilo. Res, da je tako ravnanje jedno breme več za učitelja, a pomisliti treba, da je to jedno prvih in najglavnejših sredstev v nadaljne praktično izobraženje učiteljevo. Mnogo učiteljev bi rado vpeljalo v svoji šoli kako boljšo metodo, a manjka jim morda pravega navoda; iz knjig poiskati si ga, ne posreči se vsakemu lahko; videč pa, kako njegov tovariš to ali ono reč obravnava, našel bode živi vir dejanske izkušnje, poskusil bode isto tudi on domá, in šlo bode. „Beseda miče, vzgled vleče“. In drugih koristi pri tem hospitovanju tudi ni zametovati! Učitelj vidi nova učila, izpoznavá nove razmere, uči se novih nazorov, ogleduje nove kraje, premotrava tuje šege, razlikuje jezikovne posebnosti; tovariši izpoznavajo se pobilje, pogovarjajo se priličneje o šoli in o národu, o potrebah šolstva in národa, določujejo o potih, katera jim bode zanaprej hoditi. Kdo more pregledati vse take koristi? Brez tega pridejo učitelji le malokdaj v bližjo dotiko in še takrat ne z namenom, o šolskih rečeh govoriti. Zategadelj bi bilo prav želeti, da bi okrajne učiteljske skupščine tako hospitovanje povsod vpeljale ondu, kjer se dá to izvesti brez ogromnih težav.

4. Skupščine.

„Učiti se, t. j. premišljevati, izsledovati, raziskovati, in učiti, t. j. priobčevati, razlagati in vaditi mora vedno vkupno bivati, da obrazovanje prav vspeva.“ Ta izrek Diesterwegov ima posebno za učitelja popolno veljavo; kajti priden učitelj prisvoji si le s tem izborno jasnost in trdnost v predmetih, v katerih poučuje, da je prisiljen, o njih se izraževati in otroke navajati k njihovemu doumu. To razmerje ga sili, da predmet skrbno premišlja, od vseh strani ogleduje ter si ga popolnem prisvoji. In če je po vrhu še prisiljen, da se o svojem znanji izrazi z besedami, tedaj najlažje izpozna svoje praznine in nedostatke. Ko bi pa predmet le na tihem premislili, ne bi ga obvladali in doumeli, in ostala bi marsikaka stran taistega nejasna in skrita. Zato je ustno priobčevanje ne samo za šolo, marveč za vse življenje velike važnosti. Pri ustnem govoru pridemo sami ob sebi na misli, katere smo pri tihem pripravljanju ali pregledali, ali pa jih nismo prav uporabili. Tudi se pri prostem govoru predmet lažje primerja individualnosti poslušalcev in drugim odnošajem. Pri tem razodenejo se še razni drugi nazori o taistem predmetu; take nasprotné opómne in taki ugovori se ali kot boljši vzpremejo ali kot slabejši opovržejo. S takovo živo besedo se loči zrno od prituklin, najboljše in kar je važnega se obdrži, manj važno se odstrani in izobči; zmota in blodnja se odpravi, pravi nazor pa ostane. Vsak ustni prosti govor zahteva višjo duševno delavnost, zato bi se moglo misliti, da za tak govor ni vsakdo sposoben. Res, da priroda ni vseh ljudi jednako osrečila s tem prelepim darom, kajti marsikomu manjka k temu potrebnega

močnega in lepo donečega glasu; a vsak ima dar žive besede, t. j. vsakdo more govoriti. A vsakdo ne more dobro govoriti, t. j. vsakdo ne more jasno, razločno, izrazito, ob kratkem tako govoriti, da bi njegovo govorjenje, kot tako, že dober vtis napravilo, ne gledé na misli, katere izgovarja. Govorjenje je zmožnost, katera je vsakemu dana, kot hoja. A kakor mnogo ljudi ne more lepo hoditi, svojega telesa ne lepo nositi, isto tako ne more mnogo, dá, največ ljudi lepo govoriti. In kakor se največ ljudi naučí lepo hoditi, svoje truplo lepo držati še le vsled telesne vaje, tako se priborí lepo govorjenje še le z vajo. Govor pa ni le telesna sposobnost, temveč ker z jezikom razodevamo misli tedaj duševnosti, spada k dobremu govorjenju tudi duševno razumevanje. Po vsej pravici se torej zahteva od vsakega učitelja, da izražuje svoje nazore v kakeršnem si že bodi govoru. To smemo zahtevati tudi od onih, kateri si umetnosti lepega govora ali še niso osvojili, ali pa si je osvojiti ne morejo. Glavna reč ostane le-ta, da je učitelj k temu duševno sposoben; te sposobnosti pa nobenemu učitelju ne sme manjkati, že z obzirom na učence ne. Prazni so torej izgovori, češ, ne morem govoriti, ker mi jezik ne teče gladko. Jedro je glavna, oblika postranska, a zaželjena reč.

Zato naj išče učeč se učitelj povsod prilike, da zbere okrog sebe marljivih prijateljev in učencev ter naj se skupno z njimi nadalje izobražuje. Tako obrazovanje rodi vzajemno vzprejemanje in dajanje, katero spada k najvišjim potrebam in užitkom duha. Prilik je mnogo, ko se more učitelj prosto in neprisiljeno izraževati o resnicah in disciplinah ter se vaditi prostega in lepega govorjenja. Navedem naj le nekaj tacih prilik.

a) Učitelj naj išče občevanja s svojimi tovariši, da se z njimi pogovarja o zadevah šolskih, da najde in delí sočutje v veselji in žalosti. Taka prilika ponuja se ob času hospitovanja. Pa tudi brez te vpeljave bilo bi želeti, da bi se učitelji sosednih krajev večkrat shajali in pri tem ta ali oni kaj govoril, čemur bi lahko sledila zmerna debata. S tem se zlati čas uporabi šoli na korist, nadaljna omika učiteljeva se pospešuje, udeleževalci tacih društvenih shodov se vzpodbujajo v delovanji svojega poklica in stanu, njih ardstveni odnošaji se blaže. V društvenem življenji človeštva nahaja se prečesto najbolj vsakdanja praznota, da, celó podlost in oslaba blagih nravi; duševno občevanje pa povišuje in sladí življenje ter učini, da postanejo družbeniki zreli za druge vredne človeške okrepčave in užitke.

b) Še večje važnosti so učiteljska društva, samo če imajo učitelji pri tacih zborih pravo duševno omiko pred očmi. Društvenemu življenju škoduje isto tako malomarnost kot povzdigovanje lastnih in neopravičeno pobijanje tujih nazorov. Tacih društev pri nas še vse preveč manjka. Imenitnosti učiteljskega stanu bi povsem prijalo, da bi bil vsak učitelj ud kacega društva in da bi se vseh zborovanj marljivo udeleževal. Zato bi se pa moralo več društev ustanoviti. Da pa ne bi vsa taka društva bila brez vzajemnosti, mogla bi se zvezati v vkupno učiteljsko zvezo.

c) in d) Posebne važnosti za nadaljni razvoj učiteljske naobraženosti so domače in okrajne učiteljske konferencije. Njih naloga je označena v šolskem in učnem redu z dné 20. avgusta 1870. (v §§. 37. — 40., govorečih o lokalnih učit. konferencijah večrazrednic) in v ukazu vis. min. za bogočastje in uk z dné 8. maja 1872. (o okrajnih učit. konferencijah).

Knjiga Slovénka

XIX. veku.

10) Grammatik der slowenischen Sprache. Verfasst und herausgegeben von Blasius Potočnik. Laibach. Blasnik. 1849. 8. VIII. 183. — Ko je l. 1848